

**** 25 شهریور**

در گذر تاریخ

*** برگزاری انتخابات اولین دوره مجلس شورای ملی در ایران (1285 ش)**

اشاره:

پس از صدور فرمان مشروطیت و تصمیم‌گیری درباره تأسیس مجلس شورای ملی، در روز 25 شهریور 1285 ش، دوره نخست انتخابات مجلس در تهران و سراسر کشور برگزار شد. انتخاب چنین روزی که با 27 رجب 1324 ق، سالروز مبعث پیامبر اسلام(ص) همزمان بود، در جلسه روزهای گذشته اشراف و اعیان به تصویب رسیده بود. نمایندگان دروه اول بر اساس ماده نخست نظامنامه تدوین شده، نه بر اساس رأی مردم، که با رأی اصناف، شاهزادگان، علما، تجار و ملاکین انتخاب می‌شدند. با این تصور که هر صنف و طبقه، بهتر از سایرین، نسبت به مشکلات خود، آگاه است. همچنین از تهران سی و دو نفر و از سایر شهرستان‌ها، به میزان جمعیت بین شش تا دوازده تن برگزیده شدند. حداکثر نمایندگان مجلس نیز برابر نظامنامه، دویست نفر بود.

*** سالار الدوله و یارمحمدخان کرمانشاهی با سپاه خود روانه سنجند شدند (1291 ش)***** سقوط دیکتا توری رضا خان میرپنج و آغاز سلطنت «محمدرضا پهلوی»**

با حمایت انگلیس

(1320 ش)

اشاره:

پس از تهاجم ارتش سرخ شوروی از شمال و ارتش انگلیس از غرب و جنوب به ایران و اشغال نظامی کشور در جریان جنگ جهانی دوم، رضاخان در 25 شهریور 1320، پس از شانزده سال دیکتاتوری و استبداد مجبور به استعفاء گردید و فرزندش محمدرضا پهلوی را به جانشینی خویش برگزید. در این حال، رضاخان میرپنج، با دزدیدن جواهرات سلطنتی متعلق به مردم ایران، با خانواده خود به اصفهان گریخته، از آنجا ابتدا تصمیم داشت به هندوستان یا ژاپن و سپس به شیلی رود، ولی در طی سفر به او اطلاع دادند که دولت انگلیس با رفتن او به هندوستان مخالف است. سرانجام رضاخان را با خفت و خواری به جزیره «موریس» در اقیانوس هند و پس از مدتی به «ژوهانسبورگ» در آفریقای جنوبی تبعید کردند. به گفته انگلیسی‌ها مهره‌ای را که خود آورده بودیم، خود نیز بردیم. پس از استعفای اجباری او از سلطنت، جلسه فوق‌العاده مجلس شورای ملی برگزار شد و محمدرضا به پادشاهی رسید. اشغالگران نیز که او را فردی خام، کم‌تجربه، ترسو و مطیع دیدند، با این تعهد که با متفقین همکاری کند، وی را تأیید کردند.

*** رحلت واعظ و خطیب شهیر «شیخ مرتضی انصاری قمی» (1353 ش)**

اشاره:

حجت‌الاسلام مرتضی بن محمدحسین انصاری قمی، از نسل زکریابن آدم اشعری قمی، در سال 1284 ش (1323 ق) در قم به دنیا آمد و به فراگیری علوم اسلامی پرداخت. وی پس از آن از محضر آخوندملاعلی همدانی، سیدمحمدتقی خوانساری و میرزا محمد همدانی استفاده برد و مبانی علمی خویش را استوار ساخت. حجت‌الاسلام انصاری از آن پس به ترویج و نشر اسلام، مبارزه با فرقه‌های گمراه، اقامه جماعت و ترویج دین در قم و گرگان و نقاط دیگر ایران پرداخت و ده‌ها سال از عمر خود را در این راه صرف کرد. وی خطیبی توانا و سخنوری فصیح و بلیغ و از جمله واعظ بود و به اهل بیت(ع) ارادت زیادی داشت. حجت‌الاسلام شیخ مرتضی انصاری، برای تبلیغ به بسیاری از نقاط ایران سفر کرد و با گروه‌های مخالف، مجادله و مباحثه می‌نمود. این خطیب و سخنور مسلمان سرانجام در بیست و پنجم شهریور 1353 ش برابر با 28 جمادی‌الآخر 1394 ق در 69 سالگی بدرود حیات گفت و در قبرستان شیخان قم نزدیک قبر زکریا بن آدم به خاک سپرده شد.

*** قرارداد 54 میلیارد ریالی برای احداث بزرگترین مجتمع بذری ایران با یک کنسرسیوم ایتالیائی امضاء شد (1354 ش)***** صدور اعلامیه روحانیان مبنی بر ادامه مبارزات تا درهم شکستن پایه های رژیم طاغوت (1356 ش)**

اشاره:

مبارزه روحانیان مبارز با رژیم پهلوی که تقریباً از سال 1342 ش به صورت جدی آغاز شده بود، در دوران حکومت آموزگار وارد

مرحله جدید شد، حرکتی که سراسر ایران را فرا گرفت. در این راستا، نخستین اعلامیه شدیدالحن و کوبنده روحانیون مبارز ایران بر ضد رژیم پهلوی در 25 شهریور 1356 انتشار یافت. در این اعلامیه آمده بود: «روحانیون مبارز ایران به منظور درهم شکستن پایه‌های رژیم دیکتاتوری و برقراری عدالت اجتماعی و آزادی، تاسرحد رسیدن به جامعه توحیدی، همراه و همگام با ملت مسلمان ایران، به مبارزه پیگیر و خستگی‌ناپذیر خود ادامه خواهند داد».

* وقوع زلزله شدید

در طیس (1357 ش)

اشاره:

در غروب روز 25 شهریور 1357، زلزله شدیدی شهرستان‌های جنوب استان خراسان را به لرزه درآورد. این زمین لرزه بیش از 20000 کشته و مجروح بر جای گذاشت. همچنین غیر از شهر طیس که با خاک یکسان شد، نزدیک به یکصد روستای بزرگ و کوچک به کلی از بین رفت و 90 درصد ساکنان آن مجروح یا کشته شدند.

* درگذشت ادیب و نویسنده معاصر «سیدابوالقاسم انجوی شیرازی» (1372 ش)

اشاره:

استاد سیدابوالقاسم انجوی شیرازی در سال 1300 ش در شیراز به دنیا آمد. پس از پایان تحصیلات به فعالیت‌های سیاسی روی آورد. بعدها با دولت مصدق همکاری داشت و پس از کودتای 28 مرداد 32، همراه با رئیس دولت زندانی شد. استاد انجوی شیرازی از سال 1327 به روزنامه‌نگاری روی آورد و بر اثر نگارش مقالات انتقادی دستگیر و تبعید گردید. وی از چهل سالگی به گردآوری اسناد و میراث فرهنگی مردم پرداخت و از آن پس وارد رادیو شد و «فرهنگ مردم» را در برنامه‌های رادیویی پیگیری کرد که حاصل این برنامه‌ها، چاپ ده جلد از این مجموعه است. همچنین تمثیل و مثل، بازی‌های نمایشی و سفینه غزل از جمله آثار اوست. استاد انجوی شیرازی سرانجام در 25 شهریور 1372 در 72 سالگی درگذشت.

* اهداء نشان افتخار یونسکو به نهضت سوادآموزی (1378 ش)

اشاره:

جایزه مالکوم آدیشه شیا در سال 1378 که برای نخستین بار از سوی سازمان یونسکو به جمهوری اسلامی ایران به دلیل طرح خدمات مکاتبه‌ای سازمان نهضت سوادآموزی اعطاء شد. این جایزه به خاطر نوآوری در برنامه پس از سوادآموزی و آموزش مداوم بزرگسالان خصوصاً از طریق آموزش از راه دور اعطاء گردید. تأکید این طرح بر زنان و دخترانی که دارای آموزش پایه بوده و قادر به ادامه تحصیلات نمی‌باشند، بوده است.

* درگذشت جعفر پتگر،

استاد نقاشی (1384 ش)

اشاره:

جعفر پتگر در سال ۱۲۹۹ در شهر تبریز به دنیا آمد و در همان شهر به هنرستان «صنایع مستظرفه» رفت. در همان جا به فراگیری دوره مقدماتی نقاشی پرداخت. در اردیبهشت ۱۳۱۲ در تهران به هنرکده «هنرهای جدید» وابسته به اداره صنعت وارد شد و پنج سال نیز در آنجا تحصیل کرد. همان سال به تهران آمد و در دانشکده هنرهای زیبا مشغول به تحصیل شد. همان سال‌ها بود که او و برادر بزرگ ترش، تصمیم گرفتند نام فامیل خود را از «برادران اکبری» به نامی کوتاه‌تر تبدیل کنند. علی پتگر فرزند استاد جعفر پتگر می‌گوید: «پدرم به کمک استادانش مثل آقای کسروی، نام فامیل خود را عوض کردند و گذاشتند پتگر، پتگر»

کلمه ای اصیل و ایرانی است که در نقوش تخت جمشید هم به کار رفته است. کلمه پیکر تغییر شکل یافته کلمه پتگر است. علی اصغر پتگر برادر استاد جعفر نیز نقاش بود.

استاد جعفر در سن ۲۶ سالگی نخستین نمایشگاه خود را برگزار کرد. آن نمایشگاه گروهی بود و عنوان نخست آن به جعفر پتگر اهداء شد. استاد جعفر پتگر دو کتاب به نام‌های «مرزهای هنر و انسان» و «هنر و ابدیت» نوشته است. هشت اثر او در موزه هنرهای معاصر وجود دارد. جعفر پتگر و برادرش علی اصغر پتگر از سال ۱۳۱۹ آموزشگاه هنر داشتند که تا ۱۳۷۰ نیز این آموزشگاه فعال بود. جعفر پتگر گاهی برای مجله‌ها مقاله می‌نوشت و کاریکاتور می‌کشید.

* رحلت علامه سید مرتضی عسگری (1386 ش)

اشاره:

علامه سید مرتضی عسگری در سال 1293 در سامراء در خاندان علم و دانش پرور عریقی متولد شد. پدر بزرگوار ایشان، آیت الله سید محمد حسینی معروف به شیخ الاسلام فرزند آیت الله سید اسماعیل شیخ الاسلام و داماد آیت الله میر محمد شریف

عسکری تهرانی معروف به خاتمةالمحدثین بود. ایشان از ده سالگی به حوزه های علوم دینی پای گذاشت، مقدمات و بخش هائی از سطوح را در همان شهر تحصیل کرد و در سال 1310 شمسی در عصر مرجعیت آیت الله العظمی حائری به حوزه علمیه قم مشرف و ادامه دروس سطوح را در محضر بزرگانی همچون آیت الله شیخ محمدحسین شریعتمدار ساوجی و آیت الله سید شهاب الدین مرعشی در فقه و اصول و لمعه و قوانین و رسائل و مکاسب و بخشی از کفایه را تعلم کرد. وی سپس از آنجا به سامراء بازگشت و ادامه کفایه و فقه اجتهادی و اصول خارج را از اساتید بزرگ آن شهر از جمله آیت الله آقا میرزا حبیب الله اشتهاوردی و آیت الله سید محمدرضا شوشتری تحصیل کرد. از بزرگترین کارهای علامه تحقیقات نوینی است که شهرت ایشان بیشتر مرهون آن است. این تحقیقات کارهای نو و روشهای نوینی در تحقیقات اسلامی پدید آورد و در واقع راه نوینی در تبیین اسلام شیعی و دفاع از آن بود. اولین نمونه از این گونه تحقیقات در سال 1375 ه.ق به نام «عبدالله بن سبا و اساطیر اخی» نشر یافت که در عالم اسلام شهرت یافت و تأثیرگذار شد و در مجله الازهر، دو مقاله و نقد در مورد آن نوشته شد. این کتاب تا حدود 4 جلد ادامه یافت.

بعد از آن «خمسون ومئة صحابی مختلق» (یکصد و پنجاه صحابی ساختگی) در سه جلد و «معالم المدرستین» در 3 جلد و «القران الکریم و روایات مدرستین» در

3 جلد و سرانجام مجموعه بزرگی از رساله های کوچک به نام بر گستره کتاب و سنت، بخشی از تألیفات ایشان می باشد. این کتابها به زبانهای انگلیسی، فارسی، ترکی و اردو و بخشی از آنها به زبان های ایتالیائی، روسی و ... ترجمه و نشر شده اند.

**** 13 ذیحجه**

در گذر تاریخ

*** انعقاد دومین پیمان**

اهل یثرب معروف به عقبه ی دوم با پیامبر(ص) در مکه (13 بعثت)

اشاره:

پیمان عقبه ی دوم، میان پیامبر(ص) وعده ای از اهل یثرب که به حج آمده بودند منعقد شد و یثربیان از پیامبر اسلام(ص) درخواست کردند که آن حضرت به مدینه مهاجرت کند.

در این پیمان، آنها مسئولیت دفاع از پیامبر (ص) را بر عهده گرفتند.

این پیمان مهم و سرنوشت ساز چندی پس از پیمان عقبه ی اول منعقد شد. مسلمان شدن شماری از مردم یثرب موجب شد تا آئین حیات بخش اسلام در بین بسیاری از اهالی این شهر رواج یابد. در این حال مردم یثرب پس از دیدار با پیامبر(ص) از او خواستند تا به شهر آن ها برود و این مقدمه هجرت بزرگ پیامبر(ص) به مدینه بود.

*** آغاز سلطنت «آلب ارسلان سلجوقی» پس از**

طغرل سلجوقی (455 ق)

اشاره:

آلب ارسلان(ترکی: آلب = شجاع،

ارسلان= شیر) پسر چغری بیگ داوود

دومین شاه از سلسله سلجوقی در ایران است. سلجوقیان نسب به سلجوق نامی می برند که یکی از خوانین ترکان در ماوراءالنهر و بخارا بوده است.

او بعد از اسلام آوردن نام خود را به محمد تغییر داد و به خاطر شجاعت هائی که نشان داد لقب «آلب ارسلان» گرفت که در ترکی

به معنای «شیر شجاع» است. او پس از پدرش داود حاکم خراسان شد و پس از عمویش طغرل به سلطنت رسید.

در زمان تسلط او بر ایران ترکان وسعت قلمرو خود را به حد ایران دوره ساسانی رساندند و بغداد را نیز که مرکز خلافت عباسی بود در اختیار گرفتند.

آلب ارسلان داماد طغرل بود و پس از وی حکومت را به دست گرفت و به بسیاری نقاط لشکر کشید که یکی از آنها قلمرو دولت بیزانس در آسیای صغیر بود که در نهایت در جنگ ملازگرد بر آنها ظفر یافت و این حادثه آسیای صغیر را به قلمرو ترکان تبدیل نمود و زبان و رسوم اهالی آنرا دگرگون ساخت. سلجوقیان بعدها تا حملات صلیبیون نیز در ترکیه دوام آوردند ولی در نهایت مقهور

ترکان عثمانی شدند.

بیشتر عمر الب ارسلان در جنگ با عیسویان سپری شد. او به قصد گسترش اسلام به ارمنستان حمله کرد و بر آن سرزمین غالب شد. اما بعد از غلبه بر آن سرزمین در

سال ۴۶۴ با حمله رومانوس دیوجانوس، امپراتور بیزانس مواجه شد.

این جنگ با شکست بیزانسی‌ها و دستگیر شدن رومانوس دیوجانوس به پایان رسید. وی حتی به گرجستان لشکر فرستاده آنجا را مسخر ساخت. آلپ ارسلان سرانجام به دست فردی به نام یوسف الخوارزمی که در جنگ آلپ ارسلان با حاکم تاوواچ دستگیر و زندانی شده بود به سختی مجروح شد و بعد از چهار روز جان سپرد.

* رحلت عالم مجاهد و مجتهد مبارز آیت الله «میرزا محمدتقی حائری شیرازی» (1338 ق)
اشاره:

میرزا محمدتقی گلشن حائری شیرازی از بزرگان علمای امامیه و از شاگردان مبرز و تربیت یافته‌ی میرزای شیرازی اول است. ایشان یکی از مشهورترین چهره‌های شناخته شده در علم و تقوی و غیرت و شهامت دینی و پرچمدار و رهبر انقلاب مسلمانان علیه اشغالگران انگلیس بود. میرزا، به خوبی احساس می‌کرد که هدف دولت انگلیس از درخواست پذیرش نماینده دولت بریتانیا به عنوان رئیس حکومت عراق تسلط بر کشورهای اسلامی است. از این رو، فتوایی مشهور به نام فتوای دفاعیه که مجوزی رسمی برای نهضت مسلحانه‌ی مردم عراق بود صادر کرد. در این فتوا، مطالبه‌ی حقوق، بر عراقیان واجب اعلام شده و در صورت عدم پذیرش انگلستان، جواز استفاده از قوه‌ی دفاعی عنوان شده بود. صدور فتوای میرزا لرزه بر ارکان حکومت استعمار پیر افکند و دولت انگلیس را به عقب‌نشینی از مواضع خود وادار نمود. او رهبر اصلی انقلاب 1920 م مردم مسلمان عراق علیه استعمار بود که سرانجام توسط دست‌نشانندگان آنها مسموم گردید و در هشتاد سالگی به لقاءالله پیوست.

* وفات آیت الله شیخ عبدالکریم گزی (1339 ق)
اشاره:

شیخ عبدالکریم گزی معروف به آخوند گزی در سال 1260 قمری در روستای «گزی» از توابع اصفهان به دنیا آمد. مقدمات علوم را در اصفهان فرا گرفت و در 38 سالگی به مقام اجتهاد نائل آمد. اهتمامش در رفع مشکلات مردم و حل اختلافات و رفع مخاصمات و قضاوت‌های عادلانه، چنان بود که معروف به اداره‌ی عدلیه‌ی سیار گردید. با آن که در ده سال آخر عمر، کلیه‌ی امور قضائی اصفهان و توابع به دست او سپرده شده بود، هیچ گاه از مسیر ساده‌زیستی و قناعت دور نگردید و صفت مرد علم و تقوا را به حقیقت برآورده‌ی خویش ساخت. تذکره‌القبور در شرح حال علماء و شعرای اصفهان و دیوان اشعار از جمله آثار آخوند گزی است. این عالم ربانی سرانجام در 79 سالگی وفات یافت و در تخت فولاد اصفهان به خاک سپرده شد.
* رحلت رجالی نامدار و محدث شهیر شیعه
آیت الله «آقا بزرگ تهرانی» (1389 ق)
اشاره:

شیخ محمدحسن رازی مشهور به شیخ آقابزرگ در 11 ربیع‌الأول 1293 ق در تهران متولد شد. او فقیه، محقق، مُدقق اصولی، رجالی، جامع علوم متنوعه و از شاگردان آخوند ملاکاظم خراسانی، شریعت اصفهانی، سیدکاظم یزدی و میرزا محمدتقی شیرازی بود. آقابزرگ با پشتکار خارق‌العاده و ایثار و عزم راسخ، هر چه کتاب و کتابخانه راغ داشت ملاحظه کرد و در حدامکان، نوشته‌های شیعه را جمع‌آوری نمود و به تهیه دایرةالمعارف کتاب‌شناسی شیعه یعنی «الدَّرِیْعَةُ إِلَى تَصَانِيفِ الشَّيْعَةِ» در 26 جلد - طَبَقَاتُ أَعْلَامِ الشَّيْعَةِ - مَعْنَى الْمَقَال - هَدِیَّةُ الرَّازِی و الرَّشَاد و... نیز از آثار ماندگار این عالم بزرگ می‌باشند. او از ملاکاظم خراسانی، شریعت اصفهانی، میرزا حسین نوری، شیخ طه نجف، سیدحسن صدر و دیگر بزرگان روایت کرده و زیاده بر سی تن از علماء از وی اجازه روایت داشتند. در محضر درس آقابزرگ تهرانی علمای فاضل فراوانی زانوی ادب زدند که حضرات آیات سیدعبدالعزیز طباطبائی یزدی، سیدمرتضی نجومی، شهید سیدمحمد علی قاضی طباطبائی، سیدمحمدصادق بحرالعلوم و... از آن جمله‌اند. آقابزرگ تهرانی در نجف اشرف درگذشت و طبق وصیت او، در کتابخانه‌اش به خاک سپرده شد.

** 15 سپتامبر
در گذر تاریخ

- * استقلال کشورهای آمریکای مرکزی از استعمار اسپانیا (1821م)
- * روز ملی و استقلال «السالوادور» از استعمار اسپانیا (1821م)
- * روز ملی و استقلال «گواتمالا» از استعمار اسپانیا (1821م)
- * تصرف اسکندریه مصر توسط قوای متجاوز انگلیسی (1882م)
- * کشف ویروس حامل بسیاری از بیماری ها توسط دانشمندان روسی (1892م)
- * اعلام حکومت جمهوری در روسیه و پایان امپراتوری روسیه تزاری (1917م)
- * اعدام «عدنان مندرس» نخست وزیر پیشین ترکیه (1961م)
- * تولد الیور استون کارگردان آمریکائی (1946 م)